

Az író feláll, megropogtatja a hátát, a komódhoz lép, kihűlt teát iszik, kibolyhosodott pulóverével letörli a komód tetejét. Az értelmező szótár fölé hajol, szóösszetétel[ek]et olvas: 1. íróállvány; írócsoport; íróegyesület; írófejedelem; 2. közíró; levélíró; meseíró; nőíró; zugíró; csak a legérdekesebbeket sorolja fel, kiönti a maradék teát a lefolyóba, és egy futó pillanatra a többi bolyhospulóveres, fájós hátú ifjú íróra gondol, és arra, hogy ha még elméletben sem ismerik a tárgyat, honnan van bátorságuk nekiállni, és ha senki sem tudja, mit kell csinálni, mi lehet az oka, hogy mégis, ilyen sok mű jól sikerül.

Dávid Ádám

Kamaszoknak írni csapatjáték

Az íráshoz – főleg a regényíráshoz – fenék kell. Hányszor hallottam ezt a remek summázatát az írói hivatásnak Lackfi János és Vörös István tanár úrtól a Pázmányon indított Kreatív Írás Program szemináriumain! Több száz oldalnyi ifjúsági regénnyel a hátam mögött már tapasztalatóból tudom, hogy egy komplex prózaszöveg megalkotása valóban döntően magányos tevékenység, de abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy az írás folyamatában mégsem voltam soha teljesen egyedül. Változatos közösségi élmények kötődnek a regényeim megszületéséhez, ezekről szeretnék most számot adni.

Ha már a kreatív írást említettem, a Lackfi–Vörös párosnak köszönhetően az egyetem alatt egy izgalmas alkotói kísérletben is részt vehettem. Egy piliscsabai nyári táborban ugyanis nagyszabású projektbe kezdtünk bele: úgynevezett *közregény*t kezdtünk írni, hallgatók és tanárok közösen. Felosztottuk egymás között a karaktereket, közösen dolgoztuk ki a sztorit, és lelkesen belevetettük magunkat a regényírás fáradságos munkájába. A mű végül soha nem készült el, mégis rendkívül hasznos játék volt, hiszen rengeteget tanultunk belőle a karakterépítéstől a dramaturgián át a nyelvhasználati finomhangolásig.

Ezzel nagyjából egyidőben germanista hallgatóként egy különös fogalommal találkoztam. Lenyűgözőtt a német romantika szerzőinek közös alkotási módszere, a *Sympoesie*. Novalis és társai ugyanis több művüket vállalva, egyfajta boldog kommunában hozták létre. És ha a *közregény* nem is vált valóra, bíztam benne, hogy az írás számomra is lehet csapatjáték. Akkoriban már évek óta foglalkoztatott a gyerekirodalom, így nagyon megörültem, mikor 2007-ben értesültem az első Aranyvackor-pályázatról. A Pagony Kiadó olyan író-illusztrátor párosokat keresett, akik egymásra tudnak hangozódni a megadott téma, a gyerekgondok, gyerekbajok kapcsán.

Sokáig törtem a fejem, hogy kiről-miről írjam meg a pályamunkámat, és a legváratlanabb pillanatban, éppen zuhanyzás közben eszembe jutott egy szó: a koppelás. Hogy ez lett volna az ihlet vagy a híres múzsacsók? Nem tudnám megmondani, de az biztos, hogy mire megtörölköztem, és asztalhoz ültem, már tudtam, hogy egy Koppány nevű fiú fantáziajátékát takarja ez a furcsa kifejezés. Koppány folyamatosan rácsodálkozik az őt körülvevő világra, és féktelen alkotói kedvéből olyan lények születnek, mint a hétpettyes pillangó vagy a daloló agancsú szirénszarvas.

A következő napok lázas munkával teltek, Koppány családja pedig kísértetiesen hasonlítani kezdett a sajátomra. Minden bizonnyal beindult nálam a kezdő írók alapvető reflexe, hogy beleírják a saját életüket az első komolyabb sztorijukba. Persze ez akkor, huszonnégy évesen logikus lépésnek tűnt, hiszen leginkább a saját gyerekkori tapasztalataimból tudtam hiteles élményeket felidézni.

A kiváló grafikus és karikaturista, Szűcs Édua nagy szerencsémre remek rajzokat készített a mesémhez, és a Kogartban rendezett díjátadó meghatározó élmény volt számomra. Díjat ugyan nem nyertünk, de Scherer Péter felolvasott egy részletet a szövegből, ami így nemcsak vizuálisan, de a fülem hallatára is életre kelt. Azt is inspiráló volt látni, hogy a pályázati kiírás mennyire sokféle megoldást szült, hogy a gyerekek és kamaszok problémáit milyen gazdag művészi eszközökkel lehet bemutatni. Ráadásul a Pagony szerkesztői csapatjátékosként tekintettek rám, és a pályázat után megkerestek, hogy bővítsen ki a kéziratomat regénnyé. Arra is felhívták a figyelmemet, hogy elég retró neveket találtam ki Koppány tesóinak. Bizonyára a gyerekkori olvasmányélményeim hatására jutott eszembe Évi és Gyuszi, akiket a regény kidolgozásakor már tudatosan terveztem újra. A nővér végül azért lett Gerda, mert elárulja a háztömbjük focicsapatát, a Tejfogó Tigriseket, és átáll a vörös mezben játszó Rettenthetetlen Rókaprémes Rémekhez – éppen úgy, ahogy Geréb árulja el a Pál utcai fiúkat a vörösingesek miatt.

Az alkotói folyamatot nagyban segítette a gyerekirodalommal foglalkozó ismerőseim és a kreatív írásos közösség építő kritikája mellett az is, hogy 2008-ban eljutottam a József Attila Kör legendás sziglieti táborába. Abban az évben Garaczi László vezette a prózairói szemináriumot, és rajtam kívül csupa „felőtt” irodalommal foglalkozó fiatal jelentkezett a csapatba, de mindenki őszinte kíváncsisággal fogadta Koppányék formálódó történetét. A tábor végére sokat finomodott a regény dramaturgiai íve is.

Végül négy évvel a pályázat után, 2011-ben jelent meg *A Virág utcai focibajnokság* az akkor épp tízéves Pagony századik könyveként, Rubik Anna szenzációs illusztrációival. A koppelés spontán gyermeki kreativitását szerettem volna megismertetni a célközönséggel, ezért meghirdettem egy illusztrációs pályázatot, amelyre több mint száz gyerekrajz érkezett. Hihetetlenül inspiráló volt megtapasztalni, hogy a saját gyerekkoromból és a képzeletemből összegyúrt fiktív figura vicces játéka mennyire beindítja az ovis, alsós korosztály mellett a kiskamaszok fantáziáját is.

Ekkoriban fedeztem fel az Illusztrátor Pajtások közösségét is. Elirigyeltem a kortárs magyar grafikusok civil kurázsiját és alulról jött kezdeményezését, hogy egymást motiválva a maguk kedve szerint közös műhelymunkában alkossanak különböző közösen egyeztetett témák szerint. Úgy okoskodtam, hogy ha a szintén döntően magányosan dolgozó alkalmazott grafikusoknak sikerülhetett ez a mutatvány, miért ne próbálhatnának ki valami hasonlót a gyerekeknek, kamaszoknak [is] író szerzők a Symposie jegyében? A 2012 januárjában indult blog [irocimborak.blogspot.com] első bejegyzésében így fogalmaztam: „Az ötletet tett követte, és megszületett ez a fórum, hogy összehozza a kortárs magyar meseírókat, gyerekversköltőket, az ifjúsági irodalom művelőit és a gyerekszínházi szerzőket. A meghívott alkotók minden hónapban új témával jelentkeznek majd, és terveink között szerepel közös offline műhelybeszélgetések, felolvasások, workshopok szervezése is.”

Legnagyobb örömömmre az Író Cimborák azóta összetartó közösséggé kovacsolódott. Az évek során több százan – profik és pályakezdők – szálltak be a közös

játékba a legkülönbébb szövegekkel, illusztrátorok és más alkotók bevonásával. A valódi csapatjátékban megvalósuló aktuális vagy épp szórakoztató témáknak mindig akad egy vagy több szerkesztője, és már több nemzetközi projekt is megvalósult. Komplet ifjúsági regényt ugyan pont nem írtunk, viszont a kedvenc témám épp egy olyan folytatásos történet volt, amelynek minden fejezetét más-más szerző írta.

2011-ben nemcsak az első könyvem jelent meg, hanem ekkor kezdtem el irodalmi szerkesztőként dolgozni a Móra Kiadónál is, így a barikád túloldaláról praktikus tapasztalatokat szerezhettem a gyerek- és ifjúsági könyvek megjelentetésének íratlan szabályairól. Szerzőként is egyre tudatosabban kezdtem figyelni az elsődleges és másodlagos célközönség fontosságára, amit a későbbi könyveimben már jobban tudtam kamatoztatni. Egy kiskamaszoknak szánt regénynél például nagyon nem mindegy a szóhasználat vagy a sztori bonyolultsága, de az is fontos, hogy a potenciális idősebb olvasók se unják halálra magukat. Sosem szerettem az összekacsintást a felnőtt befogadókkal, de a több korosztályt megszólító utalásokat annál inkább. Ahogy könyvcsinálóként klasszikus és kortárs regényeknél is végigkövettem egy szöveg útját a nyomdába adásig, úgy egyre inkább megtanultam elfogadni az én szerkesztőim konstruktív javaslatait is, és sikerült közös csapatmunkában megszabadítanunk a kézirataimat frappánsnak tűnő, de erőltetett szójátékoktól, fontosnak vélt, de a cselekményt túlbonyolító történetszálaktól stb. Persze mindig akadtak olyan motívumok, amelyekhez ragaszkodtam, a szerkesztői látásmód azonban rengeteget segített, hogy objektívebben tudjam megítélni a saját szövegeimet.

Amikor Kovács Esztert, a Pagony főszerkesztőjét az első regényem megjelenése után arról kérdeztem, hogyan tovább, felhívta rá a figyelmemet, hogy nem igazán van olyan ifjúsági regény, amelyben a vonat központi szerepet játszana. Egyből beleszerettem az ötletbe. Az évek során rájöttem, hogy doppingol a tematikai megkötés. A magam örömeire, teljesen saját kútfőből is szeretek írni, de nagyobb kihívásnak érzem, ha bizonyos paraméterek előre adottak. A vonatozással azonban hónapokig nem jutottam előre. Hogyan játszódhatna egy teljes regény döntően egy olyan járművön, aminek az a célja, hogy A-ból B-be szállítsa az utasait? A koppeláshoz hasonlóan aztán villámcsapásszerű hirtelenséggel érkezett a megoldás: mi lenne, ha ez a vonat egy kerekeken guruló árvaházként járná a világot? Így a főszereplők a járművön lelnek menedékre, és a történelmi kalandregények hagyományait követve valóban élt személyek is feltűnhetnek a Millennium expresszen, amely 1896 húsvéthétfőjétől szilveszter éjszakájáig, nyolc hónap alatt kerüli meg a fél világot (lásd *Nyolcvan nap alatt a Föld körül*). Olyan hírességek vendégszerepelnek a vonaton, mint az érettségi előtt álló Ady Endre, az első újkori olimpiát majdnem lekéső Hajos Alfréd, az *Egri csillagok* megírására készülő Gárdonyi Géza vagy a folytatásban a magyar származású szabadulóművész, Harry Houdini.

Ahogy felvázoltam a regény világát, és összeállt az első kötet alapsztorija, nekivághattam a több hónapig tartó háttérmunkának. A 2013 és 2017 között megszületett trilógia felnőtt recepciója többször felrótta azt a jogos kritikát, hogy érdemes lett volna kevesebb helyszínt alaposabban, részletesebb leírásokkal bemutatnom, de a szüntelen vonatzakolás ilyen tempót diktált számomra. Kaleidoszkópszerűen szerettem volna felvillantani a századforduló ezerarcú világát, de az aprólékos hangulatfestésnél és a korabeli gőzmozdonyok pontos működésének visszaadásánál fontosabb volt nekem, hogy a karakteriveket minél hitelesebben megrajzoljam, és ebben nagy segítségemre volt

néhány kreatív írással foglalkozó könyv is, mindenekelőtt Egri Lajostól *A drámaírás művésze*, amely bármilyen típusú történet elmeséléséhez jól hasznosítható, elgondolkodtató olvasmány. Egritől tanultam meg, mennyire fontos háromdimenziós figurákat teremteni, és hogy a főszereplők között feszülő feloldhatatlan konfliktusok viszik előre a cselekményt.

A *Millennium expressz* megírásakor már nem elsősorban a saját fiatalkoromból merítettem, hanem a próbáltam százhusz évvel ezelőtt élt, nehéz sorsú kamaszok fejével gondolkodni. Amikor végre elérkeztem a regény kidolgozásához, azon kaptam magam, hogy a szereplők szinte maguktól megszólalnak. Tudom, ez fellengzősen hangzik, de a hosszadalmas tervezés és a többszöri újratervezés után hihetetlenül felszabadító érzés volt, amint végre életre kelt az anyag. Az alkotásnak ezt a mámorító erejét bárki megélheti, aki komolyabban foglalkozik írással, de egy ifjúsági regény esetében ez különösen izgalmas folyamat. Ahogy sikerült belehelyezkednem a tizenéves főhősök világába, engem is elkapott valami kamaszos hév, és írás közben visszaköszönt az a világmegváltó lendület, ami a középiskolás évekre jellemző. Sokszor hajnalig dolgoztam egy-egy jeleneten, és mindhárom kötet esetében jóval rövidebb időt, néhány hónapot vett igénybe a kézirat megírása, mint előtte a hosszadalmas kutatómunka.

A szerkesztői kontroll aztán természetesen itt is rengeteget segített. Péczely Dóra igazi csapatjátékos, és az első kötetnél például egész gyorsan sikerült meggyőznie, hogy a dramaturgiailag kulcsfontosságú Drakula-szálból hagyjam ki Lugosi Bélát, mert már így is túl sok mellékszereplővel operálok. Így több fejezetet át kellett dolgoznom, de nem bánom a karaktergyilkosságot.

A történelmi környezet megidézésekor ennek ellenére mániámmá vált az infotainment, vagyis a szórakoztatva nevelés, de ezeket a rejtett utalásokat igyekeztem a történet szövetébe ágyazni. Ahogy elmélyedtem 1896 [kultúr]történetében, lenyűgözött, mi minden történt abban az évben. A címadó millennium csak nekünk, magyaroknak fontos, de akkor volt a híres athéni olimpia, a második kötet Amerikájában akkortájt jelent meg a Coca-Cola, a hamburger és popcorn, a harmadik kötet Ázsiájában nagyban épült minden idők leghosszabb vasútvonala, a transzszibériai, egy évvel korábban indult világhódító útjára a mozgóképek, és még hosszan sorolhatnám az izgalmas adalékokat. Nagy írói kihívás volt úgy kanyarítani a történetet, hogy ezek a motívumok ne csak díszletként szerepeljenek a regényekben, hanem dramaturgiai szerepük is legyen. És ha már a filmet említettem, az intertextuális játékok mellett elhelyeztem néhány intermediális utalást is a trilógiában. Előbbire példa *Az arany ember* Jókaitól: a Millennium a Senki szigeténél, vagyis Ada Kaleh mellett is megáll, és kiderül, hogy a vonat masinistája mutatta meg anno ezt a különleges szigetet régi barátjának, Jókainak. A filmes utalások közül pedig a *Star Wars* családi viszonyai köszönnek vissza a fokozatosan kiderülő rokoni kapcsolatok során. Amikor az első kötet megjelenése után elkezdtem járni az országot, a rendhagyó irodalomórakon rendre felolvastam egy kulcsjelenetet, ahol a „sötét oldal” egyik szereplője megvallja a masinistának: „Én vagyok a fiad.” Ez a poén azonnal átjött a kamasz közönségnek, és tetszett nekik, hogy egy sci-fi ikonikus jelenete 19. századi környezetben is megszólalhat. Ilyenkor mindig hozzátettem nekik, hogy bárcsak *Az arany emberre* tett utalások is ilyen simán átmennének. De bízom benne, hogy azért sikerült kedvet csinálnom az olvasóknak ehhez a korszakhoz, és továbbra is hiszek benne, hogy egy fordulatot kalandregény kapudrogként szolgálhat az olvasás bódulatának megtapasztalásához.

Ezt igazolja a *Találj ki!* című regény sikere is, ami egészen különleges csapatjátékban valósult meg. A Betűtészta Kiadó vezetője, Enner Patrícia még 2016-ban a szó szoros értelmében megálmodta, hogy többszerzős regényt szeretne kiadni. Nem volt egyszerű összehangolni a csapatot, de végül sikerült nyolc szerzőt megnyerni az ügynek. Finy Petra, Gévai Csilla, Kertész Erzs, Majoros Nóra, Mészöly Ágnes, Miklya Anna és Nyulász Péter mellett én is lelkesen vettem bele magam a regény világának közös kitalálásába. Arra jutottunk, hogy egy osztálykiránduláson nyolc diák egy furcsa kastélyban marad, míg a többiek éjszakai túrára mennek, és a szabadulósobák logikájához hasonló feladatokat ad nekik a flúgosnak tűnő gondnok.

A megvalósítás úgy alakult, hogy minden szerző egy-egy diák szemszögéből meséli tovább a történetet 24 fejezetben, tehát karakterenként három fejezetet kellett megírni. Az izgalmas alaphelyzetet tovább nehezítettem azzal, hogy Angikára esett a választásom. A *Millennium expressz*nél is nagyon élveztem a kamasz lányok bemutatását, de Anginál ez még nagyobb kihívás volt, hiszen itt egyes szám első személyben kellett egy mai lány nagyon is hétköznapi problémáiba belehelyezkednem.

A regényindító megbeszélés után e-mailben tartottuk a kapcsolatot egymással és a szerkesztővel, Rét Vikivel. Óriási élmény volt elolvasni az újabb és újabb fejezeteket, hiszen az egyes szerzők ötletei és vérmérséklete szerint folyamatosan váratlan fordulatokat vett a sztori. Ennek a valóban interaktív közös játéknak az izgalma érződik a végeredményen is, és szerencsére a visszajelzések alapján az olvasók vevők rá, hogy velünk együtt találjanak ki a kastélyban zajló éjszakai kalandok útvesztőjéből.

Hasonlóan izgalmas írói társasjátékba csöppentem a Pagony Abszolút tóri sorozata révén. A felkért szerzők a szerkesztők és egy remek történelemtanár részvételével ezúttal is közösen találták ki az alapsztorit. Egy elképzelt budai gimnázium udvarán ősrög fa áll, amiről kiderül, hogy alatta hatalmas gyökerterem rejtőzik, ami különböző történelmi korokba vezet. Az egyes kötetekben egy hetedikes osztály néhány diákja mindig a magyar történelem egy-egy izgalmas időszakába jut el, hogy hajmeresztő kalandokat átélve testközelből megismerjék Mátyás király udvarát, a kiegyezés politikai viharait vagy épp 1956 forradalmi hangulatát. Ebben a sorozatban tehát csak egy laza kerettörténet tartja össze a szálakat, de minden regényt más-más szerző ír. Nekem Buda 1686-os visszafoglalása jutott, ami azért is rendkívül foglalkoztat, mert a főváros I. kerületében lakom, és jól ismerem azokat az utcákat, ahol évszázadokkal ezelőtt két hónapon át véres harcok folytak a törökök kiűzése miatt.

Emellett a *Találj ki!* egyik írójával együtt belekezdünk egy olyan ifjúsági regénybe is, amelyben minden páratlan fejezetet én írok egy fiú szemszögéből, ő pedig a párosakat egy lányéből, de a két főszereplő folyton elkerüli egymást. Vagy mégsem? Az alapsztorit szándékosan csak vázlatosan határoztuk meg, hogy megőrizzük a négykezes csapatjáték izgalmát.

Azt hiszem, ez a két kézirat a következő évekre is épp elég kalandot tartogat majd számomra. Csak bírjam fenékkal!